

z p r a v o d a j

XVI. ročník

6

2005

- 2 Editorial
- 3 Využívání Internetu v evropských zemích
Statistické údaje z květnové zprávy Eurostatu zahrnují země EU a pět dalších států.
- 4 Postsekundární vzdělávání v Evropské unii
Školy tohoto druhu v Belgii, Německu, Řecku, Lucembursku, Rakousku, Estonsku, Litvě, Maďarsku, Polsku, Rumunsku, Slovinsku a na Slovensku.
- 6 Rozvíjení frankofonního „lidského kapitálu“
Co dělá Frankofonie ve prospěch rozvoje profesní přípravy.
- 7 Nezaměstnanost mládeže
Srovnávání strategií pro snížení nezaměstnanosti mládeže ve Francii a v Německu.
- 8 Školství v Egyptě
Schéma vzdělávacího systému a stručná charakteristika jednotlivých druhů škol.
- 9 Koučování pro učně
Jak pomáhat učňům, aby si uměli pomoci sami.
- 11 Nanotechnologie
Informace o červencovém mezinárodním semináři.
- 12 Včasné rozpoznávání kvalifikací v Dánsku, Norsku a ve Švédsku
Projekt zkoumající potřebu kvalifikací v zemích OECD se rozšířil na tyto tři země.
- 13 Co nového v časopisech
Vocational training, 2004, č. 32; Berufsbildung, 2005, č. 91/92.
- 14 Budoucí perspektivy profesní přípravy
Zpráva Komise Spolku a zemí pro plánování vzdělávání a podporu výzkumu.
- 14 Nové knihy v knihovně
Academia, Portál, Cedefop, Eurydice ...
- 15 Znovuobjevené knihy
Nová (dočasná) rubrika.
- 16 Zajímavé internetové adresy
Xplora, Pencil, Google Scholar ...
- Příloha V/2005:
Zajišťování kvality v odborném vzdělávání

Editorial

1. července se předsednictví Evropské unie ujímá Velká Británie. Jak už je u předsedajících zemí zvykem, připravila si pro tuto příležitost logo, které se skládá ze žlutého nápisu (UK PRESIDENCY OF THE EU 2005 – uvádíme pro případ, že by kopírka žlutou barvu nezachytila) a hejna dvanácti modrých labutí (12 je hvězdiček na vlajce EU). Labutě létají ve formaci a využívají tak systém vůdcovství a spolupráce k tomu, aby jejich let byl efektivnější – to má podle tvůrců loga sloužit jako metafora pro fungování Evropské unie.

Evropská unie je společenství sdružené na základě území. Frankofonie je společenství vzniklé na základě sdílení společného jazyka – francouzštiny. Frankofonie zahrnuje země, kde je francouzština úředním jazykem, ale i země, kde je francouzština používána jako cizí jazyk. Česká republika je v současné době tzv. pozorovatelskou zemí a dá se očekávat, že se časem přidruží k více než padesáti členským státům. Na očekávanou otázku, proč se v současné době, kdy světem vládne angličtina, zapojovat do spolku mluvícího francouzsky, je možné odpovědět zcela prostě: *Pourquoi pas?*

Nespokojenost občanů Francie se současnou situací, která se projevila v odmítnutí evropské ústavy, se dá zčásti vysvětlit vysokou nezaměstnaností, jež navíc postihuje hlavně mládež do 24 let, jak je vidět z článku na sedmé stránce. Srovnání míry nezaměstnanosti mládeže ve Francii, v Německu a v EU jako celku je pro Francii velmi nepříznivé. Je však třeba vzít v úvahu, že mladé Němce chrání před nezaměstnaností dlouhý pobyt ve vzdělávání. Viz též zmínka v článku o budoucích perspektivách profesní přípravy v Německu o „profesní přípravě, která by vedla k cíli časově hospodárným způsobem“.

Článek *Koučování pro učně* přináší zajímavé postřehy o tom, jak se má správný kouč chovat, aby koučovanému pomohl, a přitom ho vlastně dovedl k větší samostatnosti. Vztah kouče a koučovaného je univerzální, ať se jedná o mistra a učně, nebo o vedoucího pracovníka a jeho kouče. Prvky koučování se dají též využít v pedagogickém, profesním či kariérovém poradenství.

O rubrice *Co nového* v časopisech obvykle v editorialech nepíšeme. Tentokrát uděláme výjimku, protože poslední číslo časopisu *Vocational training* se zřejmě u příležitosti 30. výročí založení *Cedefop* – viz editorial únorového čísla – obrací do minulosti a jednotlivé články popisují vývoj odborného vzdělávání a přípravy v evropských zemích a v rámci dnešní Evropské unie. Časopis je k dispozici v knihovně.

V tomto čísle jsme zavedli novou (také do minulosti obrácenou) rubriku. Jak pravděpodobně víte, převádíme katalog knih v naší knihovně z listkové do elektronické podoby. Říká se tomu také rekatologizace. Při této práci znovu bereme do ruky knihy, které dlouho ležely v regálech, protože je nikdo v naší knihovně nečekal a tedy nehledal. Na ty nejzajímavější budeme upozorňovat v nové rubrice.

Přichází doba dovolených a prázdnin. Ta se zdá obvykle lidem příliš krátká, ale objektivně vzato na tom nejsme ve srovnání s jinými evropskými zeměmi špatně. S 25 dny dovolené ročně jsme nad průměrem EU (23,9), Velká Británie má 24 a půl dne. Nejdelší dovolenou mají v Německu (29,1) a ve Švédsku – celých 33 dnů.

Redakce *Zpravodaje* přeje čtenářům dostatečně dlouhou a hlavně příjemně strávenou dovolenou. Další číslo *Zpravodaje* vyjde 20. srpna.

AK

Využívání Internetu v evropských zemích

V květnu 2005 uveřejnil Eurostat zprávu nazvanou „Využívání Internetu jednotlivci a podniky v roce 2004“. Zpráva obsahuje výsledky šetření provedeného v členských státech EU, v Bulharsku, Rumunsku, Turecku, Norsku a na Islandu. Šetření bylo zaměřeno na využívání Internetu, možnosti širokopásmového připojení a na rozšíření elektronického obchodování (e-commerce) a elektronické státní správy (e-government).

V prvním čtvrtletí roku 2004 využívalo Internet v zemích EU 47 % jednotlivců ve věku od 16 do 74 let. V lednu 2004 využívalo Internet 89 % podniků a více než polovina z nich měla širokopásmové připojení.

Nejvyšší míra využívání Internetu jednotlivci byla zaznamenána ve Švédsku (82 %), v Dánsku 76 %) a ve Finsku (70 %). Nejnižší míra byla zjištěna v Řecku (20 %), v Maďarsku (28 %), v Litvě, Polsku a Portugalsku (29 %). V průměru využívalo Internet více mužů (51 %) než žen (43 %). To platilo pro většinu členských států s výjimkou Estonska, Lotyšska, Litvy a Finska, kde byl poměr mužů a žen vyrovnaný.

Ve sledovaném čtvrtletí využívali Internet nejvíce mladí lidé ve věku 16 až 24 let (76 % mužů, 74 % žen). Ve věku od 25 do 54 let to bylo 57 % mužů a 51 % žen, od 55 do 74 let jen 26 % mužů a 16 % žen.

Využívání Internetu v podnicích bylo sledováno v lednu 2004. Nejvyšší míra využívání byla zjištěna v Dánsku a Finsku (97 %), v Belgii a ve Švédsku (96 %). Nejnižší míra využívání byla zaznamenána v Portugalsku (77 %), v Maďarsku (78 %), v Litvě (81 %) a na Kypru (82 %).

Širokopásmové připojení využívalo nejvíce domácnosti v Dánsku (36 %), ve Finsku (21 %) a v Estonsku (20 %). V EU má v širokopásmové připojení 53 % podniků (nejvíce v Dánsku, ve Švédsku a ve Španělsku).

*Pramen: Internet usage by individuals and enterprises 2004. Statistics in focus, 2005, č. 18, s. 1-8.
http://europa.eu.int/comm/eurostat
Originál je k dispozici v knihovně.*

Země	Podíl uživatelů Internetu		Podíl širokopásmového připojení	
	Jednotlivci	Podniky	Domácnosti	Podniky
<i>EU 25 (jen za země, které poskytly údaje)</i>	47	89	:	53
Belgie	:	96	:	70
Česká republika	:	90	:	38
Dánsko	76	97	36	80
Německo	61	94	18	54
Estonsko	50	90	20	68
Řecko	20	87	0	21
Španělsko	40	87	15	72
Francie	:	:	:	:
Irsko	:	92	3	32
Itálie	31	87	:	51
Kypr	32	82	2	35
Lotyšsko	33	:	5	:
Litva	29	81	4	50
Lucembursko	65	:	16	:
Maďarsko	28	78	6	:
Malta	:	:	:	:
Nizozemsko	:	88	:	54
Rakousko	52	94	16	55
Polsko	29	85	8	28
Portugalsko	29	77	12	49
Slovinsko	37	93	10	62
Slovensko	:	:	:	:
Finsko	70	97	21	71
Švédsko	82	96	:	75
Spojené království	63	87	16	44
Bulharsko	:	62	:	28
Rumunsko	:	52	:	7
Turecko	13	:	0	:
Island	82	:	45	:
Norsko	75	86	30	60

Postsekundární vzdělávání v Evropské unii

Postsekundární odborné vzdělávání je poskytováno jen v některých evropských zemích. Podle materiálů EURYDICE jsme zpracovali tento přehled o školských systémech jednotlivých zemí, v nichž tento druh vzdělávání existuje.

Belgie

V Belgii lze do postgraduálního vzdělávání zařadit jen jednu instituci v Německém společenství. Tato škola ve městě Eupen připravuje pro ošetřovatelství a je přičleněna k nemocnici (*Krankenpflegeschule am St. Nikolaus Hospital*). Studium v této škole trvá tři roky, obvyklý věk studentů je 18 až 21 let.

Německo

Německé profesní vyšší školy (*Berufsoberschulen*) neposkytují v pravém slova smyslu postsekundární vzdělávání. Existují v několika spolkových zemích a umožňují absolventům profesní přípravy v duálním systému získat kvalifikaci nezbytnou pro přístup do vysokoškolského vzdělávání. Tato kvalifikace opravňuje buď ke vstupu na vysokou školu v daném oboru (*fachgebundene Hochschulreife*), nebo, pokud se v *Berufsoberschule* vyučuje druhý cizí jazyk, na jakoukoliv vysokou školu (*allgemeine Hochschulreife*). Celodenní studium v *Berufsoberschule* trvá dva roky, necelodenní je úměrně delší. Ve školním roce 2000/01 bylo v Německu 84 těchto škol v různých oborech: technické obory, ekonomika, zemědělská ekonomika, výživa a vedení domácnosti, sociální oblast a návrhářství.

Řecko

Odborné postsekundární vzdělávání v Řecku poskytují instituce profesní přípravy (*Instituto Epaggelmatikis Katartisis – IEK*). Studium trvá 1 až 2 roky. V roce 2001 poskytovalo toto vzdělávání 213 škol ve 14 oborech: finanční a administrativní služby; zdravotnické, kosmetické a sociální služby; informační technologie, telekomunikace, sítě; elektrotechnika, mechanika, elektronika; užité umění; turismus a doprava; stavebnictví a veřejné práce; komunikace a média; potraviny a nápoje; zemědělství, chov hospodářských zvířat a lesnictví; oděvnictví a obuvnictví; kultura a sport; chemický průmysl; energetika a životní prostředí.

Lucembursko

Střední odborné školy (*Lycée technique*) poskytují na postsekundární úrovni vzdělávání pro pět povolání z oblasti zdravotnictví. Jsou to tato povolání: anesteziologická a resuscitační sestra, porodní asistentka, odborný asistent chirurga, psychiatrická sestra, dětská sestra.

(Podrobněji viz *Postsekundární odborné vzdělávání v Lucembursku. Zpravodaj, 2003, č. 4, s. 10-12.*)

Rakousko

V Rakousku nabízejí postsekundární vzdělávání školy nazvané *Kolleg*. Vstupují do nich absolventi středních škol obvykle ve věku 18 let, kteří mají doklad o absolvování střední školy (*Reifeprüfungszeugnis* nebo jeho ekvivalent). Obory studia jsou: strojírenství, podniková administrativa, služby a turismus.

Estonsko

Postsekundární profesní vzdělávání (*Kutsekeskharidus keskhariduse baasil*) v Estonsku poskytuje instituce nazvaná *Kutseõppeasutus*, která zároveň poskytuje i sekundární a terciární profesní vzdělávání. Studium je dvouleté, studenti jsou ve věku 19-21 let. Přijetí je podmíněno závěrečným vysvědčením ze střední školy.

Litva

Postsekundární profesní školy (*profesinė mokykla*) poskytují v Litvě mimo jiné též postsekundární profesní vzdělávání (*profesinė mokykla*). Zájemci o studium musí mít závěrečné vysvědčení ze střední školy (*brandos atestatas*). Studium je dvouleté, studenti jsou ve věku 19-21 let. Vyšší postsekundární profesní vzdělávání (*aukštesnioji mokykla*) studentům ve věku 19-22,5 let poskytují vyšší postsekundární školy (*Aukštesnioji mokykla*), které jsou v současné době hodnoceny podle nových kritérií. Výsledky externího hodnocení školy rozhodnou o tom, zda se škola stane neuniverzitní vysokoškolskou institucí nebo profesní školou.

Maďarsko

Postsekundární doplňkový jednoletý nebo dvouletý kurz, tzv. kurz D, poskytuje studentům ve věku 18-19/20 let *Szakiskola* (profesní škola), která je na úrovni ISCED 4. (*Szakiskola* kromě toho poskytuje nápravné kurzy A a B na úrovni ISCED 2 a kurz C na úrovni ISCED 3).

Polsko

Postsekundární školy (*Szkoły policealne*) jsou vzhledem k druhu kvalifikací, které poskytují, začleněny v polské klasifikaci do sekundárního vzdělávání a zařazeny na 4. úrovni ISCED (revidovaná verze).

Postsekundární školy přijímají především absolventy všeobecně vzdělávacích středních škol. Většina z nich vyžaduje pouze závěrečné vysvědčení ze střední školy, nikoliv maturitní vysvědčení.

Postsekundární školy připravují studenty pro práci v povoláních, které vyžadují střední profesní kvalifikaci. Délka studia se liší v závislosti na povolání a je specifikována v klasifikaci povolání. Pro většinu povolání jsou to dva nebo dva a půl roku, pro některé pouze jeden rok.

Studenti v těchto školách jsou připravováni na povolání zdravotních sester, účetních, administrativních pracovníků pro podniky a hotely, počítačových specialistů nebo knihovníků. Většinu tvoří ženy. Ti, kdo ukončí studium v dělnických oborech, získají titul kvalifikovaného dělníka v příslušném povolání. Ti, kdo absolvují dvou až dvou a půlleté studium nebo nedělnickou specializaci, dostanou titul technika nebo jiný titul zapsaný v klasifikaci povolání a specializací odborného vzdělávání.

Ve školním roce 2003/04 bylo v Polsku 3171 postsekundárních škol (veřejných a neveřejných), které navštěvovalo 265 744 studentů.

Rumunsko

Postsekundární vzdělávání připravuje absolventy středních škol pro vyšší profesní kvalifikace v zaměstnání. Poskytuje je *Școală postliceală*, která je určena žákům od 18 do 20/21 let věku.

Postsekundární vzdělávání je formou profesní přípravy pro absolventy středních škol. Zakládá se na zákonu č. 84/1995 a na jeho organizaci se podílí Ministerstvo školství a výzkumu a Ministerstvo práce a sociální ochrany, někdy na žádost místních podniků. Obě ministerstva stanovují profily, kvalifikace a kurikula postsekundárních škol. Školy nabízejí kvalifikační a rekvalifikační kurzy na smluvním základě v šesti oblastech: průmysl, zemědělství, obchod a administrativa, služby, zdravotnictví, pošty a telekomunikace.

Vzdělávací programy v postsekundárních školách mají připravovat žáky pro povolání, po nichž je na trhu práce vysoká poptávka, podporovat personální rozvoj, rozvíjet podnikatelské kompetence.

Studium trvá 1 až 3 roky podle profilu školy. K přijímacím zkouškám se mohou hlásit absolventi středních škol; u zdravotnických oborů je vyžadován *diploma de bacalaureat*.

Kurikula postsekundárních škol navrhuje předmetové komise a schvaluje je Ministerstvo školství a výzkumu. Značný podíl v rozvrhu má praxe v podnicích (v posledním ročníku 50-60 %).

Postsekundární vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou (*examen de absolvire*) a úspěšní absolventi dostanou osvědčení (*certificat de absolvire*).

Ve školním roce 2002/03 studovalo v 78 postsekundárních škol téměř 62 tisíc žáků.

Slovinsko

Postsekundární neterciární profesní kurzy (*Poklicni tečaj*) umožňují přechod ze všeobecného do odborného vzdělávání. Kurzy jsou určeny absolventům gymnázií, kteří chtějí vstoupit na trh práce nebo pokračovat v profesně orientovaném vysokoškolském vzdělávání. Trvají půl roku až jeden rok a jsou ukončeny závěrečnou zkouškou. Absolventi získají odbornou profesní kvalifikaci. Kurzy jsou zaváděny od roku 1996/97.

Postsekundární odborné vzdělávání (*Višje strokovno izobraževanje*) poskytují vyšší odborné školy (*višje strokovne šole*). Toto vzdělávání bylo zavedeno zákonem o profesním a odborném vzdělávání z roku 1996. Ve školním roce 1996/97 bylo založeno prvních 5 vyšších odborných škol. Tyto školy nabízejí dvouleté odborné studium, které je ve srovnání se studiem na vysokých školách více zaměřeno na praxi. Praktická příprava v podnicích představuje přibližně 40 % kurikula.

Vstupním požadavkem je ukončení příslušné čtyřleté střední odborné školy nebo gymnázia. Absolventi tříletých profesních škol mohou být přijati pokud mají tři roky praxe a složí přijímací zkoušku z mateřského jazyka a matematiky nebo cizího jazyka.

Studenti vyšších odborných škol skládají zkoušky z jednotlivých předmětů a diplomovou zkoušku (*diplomska izpit*), která se skládá z předložení a obhajoby diplomové práce (*diplomsko delo*).

Známkování: výborně (10), velmi dobře (9 a 8), dobře (7), dostatečně (6) a nedostatečně (5 až 1).

Ve školním roce 1998/99 bylo ve Slovinsku 6 vyšších odborných škol, ve kterých studovalo téměř 1500 žáků (přes 800 mladých a 660 dospělých).

(Viz též *Zpravodaj*, 1998, č. 11, s. 4-6.)

Slovensko

Vyšší odborné vzdělávání ve specializačním pomaturitním studiu, které je ukončeno absolventskou zkouškou, poskytují střední odborné školy žákům ve věku 19-20 let. Dokladem o ukončení specializačního pomaturitního studia je absolventský diplom.

Ve školním roce 2003/04 studovalo v pomaturitním studiu více než 2000 žáků.

Plánuje se zavedení vyššího odborného studia. V něm budou střední odborné školy poskytovat absolventům s ukončeným úplným středním vzděláním nebo s úplným středním odborným vzděláním vyšší odborné vzdělávání. Současně bude možné transformovat experimentálně ověřované studijní obory vyššího odborného studia na bakalářské studijní programy odborných vysokých škol.

Pramen: www.eurydice.org

Rozvíjení frankofonního „lidského kapitálu“

agence intergouvernementale
de la Francophonie

Desátá vrcholná schůzka Frankofonního společenství, která se konala 26. a 27. listopadu 2004 v Ouagadougou (Burkina Faso), poskytla zemím, které spojuje francouzština, příležitost obnovit své závazky a posílit svou činnost ve prospěch rozvoje profesní přípravy.

„Znovu potvrzujeme vůli našich států a vlád přeorientovat vzdělávací systémy na začleňování mladých lidí do pracovního života a na soulad mezi profesní přípravou a zaměstnáním.“ To je jedna z deklarací přijatých účastníky summitu v Ouagadougou. Hlavy států a vlád Frankofonního společenství mají v úmyslu posílit činnosti prováděné agenturami Mezinárodní organizace Frankofonie¹ (*Organisation internationale de la Francophonie* – OIF), která zahrnuje 51 členských států a vlád, 10 pozorovatelských zemí (včetně České republiky) a zastupuje přes 500 miliónů obyvatel, zejména činnosti Mezivládní agentury Frankofonie (*Agence intergouvernementale de la Francophonie* – AIF) v průběhu posledních dvou let.

Generální tajemník Frankofonie Abdou Diouf, bývalý prezident Senegalu, zdůraznil, že vzdělávání a profesní příprava, jako hlavní dimenze udržitelného rozvoje, byly jednou z priorit frankofonní multilaterální spolupráce v letech 2003 – 2004.

V oblasti technické profesní přípravy (*formation professionnelle et technique* – FPT) byla uskutečněna strategie předběžných dohod a výměny na regionální a multilaterální úrovni v rámci francouzsky mluvících zemí s cílem podpořit národní politiku FPT a rozvíjet inženýrství.

AIF podpořila řadu regionálních a mezistátních partnerských aktivit v kontextu reformy systému profesní přípravy.

Aktivity AIF v centrální Africe v roce 2003 zahrnovaly pořádání schůzí například na téma přístupnosti programů a autonomie vzdělávacích středisek, souladu mezi profesní přípravou a zaměstnáním a uplatňování přístupu zaměřeného na kvalifikace ve vzdělávacích agenturách. Na tyto schůze navazovala konference ministrů odpovědných za FPT z 11 frankofonních zemí tohoto regionu a Madagaskaru, která se konala v červnu 2004 v Brazzaville (Kongo), s cílem přijmout společný rámec pro regionální spolupráci.

V západní Africe byly jednou z činností AIF vzdělávací programy pro školitele manažerského personálu agentur profesní přípravy v Dakaru v roce 2003. Další kurzy pro 30 školitelů ředitelů agentur profesní přípravy byly organizovány v dubnu a v květnu 2004.

Z iniciativy OIF provedla skupina regionálních expertů srovnávací studii o finančních mechanismech FPT.

Aktivity v severní Africe a ve středovýchodním regionu zahrnovaly především analýzu trhu práce a opatření profesní přípravy (Bejrút, 2003), střediska dokonalosti (*centres d'excellence*) a přístup založený na kompetencích (Tunis, 2004). Ve střední a východní Evropě se AIF zaměřila na „skládání účtů“ a na harmonizaci kvalifikačních standardů na evropském trhu práce. V jihovýchodní Asii věnovala pozornost vytváření sítí rozhodujících činitelů v oblasti FPT, posilování schopností ředitelů vzdělávacích zařízení, pedagogickým kvalifikacím učitelů a regionální metodice pro vytvoření referenčního rámce standardizovaných kompetencí. Akce v ostrovních státech zahrnují analýzu trhu práce, legislativní a regulační rámec FPT, vzdělávání školitelů managementu vzdělávacích agentur a přípravu rámcové dohody o spolupráci mezi zeměmi v regionu.

Kromě těchto činností se experti francouzsky mluvících zemí zabývali politikou řízení systémů profesní přípravy s cílem shromáždit skupiny pracující na strategických úkolech systémů profesní přípravy a zlepšit frankofonní zkušenosti. Za tímto účelem AIF ustavila multilaterální skupinu frankofonních expertů, která sdružuje 60 expertů z 20 různých francouzsky mluvících zemí. Tato skupina vytvoří základ pro organizaci práce, která má být vykonána v různých oblastech (financování FPT, francouzština ve FPT, realizace profesní přípravy na místní úrovni, pedagogické řízení). Setkání skupiny AIF se konala v Paříži (v březnu) a v Québecu (v dubnu) v roce 2004.

V březnu 2003 byla vytvořena databáze frankofonních znalostí² (*Base des savoirs francophones*), která má poskytovat systémům FPT nástroje spolupráce a nabídnout přístup ke společné dokumentaci.

¹ <http://www.francophonie.org>

² <http://www.francophoniefpt.org>

Pramen: France. *Developing francophone 'human capital'*. *Cedefop Info*, 2005, č. 1, s. 12.

Uvedeným tématem se zabývá i tento článek *Zpravodaje*:
Frankofonie 6/1999

Nezaměstnanost mládeže

Spolkový ústav odborného vzdělávání (BIBB) se zabýval srovnáváním strategií k odstranění nezaměstnanosti mládeže v Německu a ve Francii. Výsledky srovnávání publikoval v článku nazvaném Přispění regionálních sítí k odstranění nezaměstnanosti mládeže. Z článku vyplývá, že vlády obou zemí považují odstranění nezaměstnanosti mládeže za svou prioritu.

V Německu probíhal v letech 1999 – 2003 akční program BIBB nazvaný *Jugend mit Perspektive JUMP*, který byl zaměřený na integraci přibližně 100 000 mladých lidí ročně do světa práce.

Ve Francii byly v roce 1981 zavedeny tzv. *missions locales*, které měly také za úkol integrovat nezaměstnané mladé lidi do světa práce. Tyto akce byly později rozšířeny. Navíc byly od roku 1998 zahájeny programy nazvané „*Nouveaux services, Emplois jeunes*“¹ („Nové služby, povolání – mladí“), které měly vytvářet a rozvíjet nové a společensky užitečné činnosti, a „*TRACE – Trajectoire d'Accès à l'Emploi*“ („Trasa přístupu do zaměstnání“). Oba druhy programů společně ovlivnily přibližně 460 000 nezaměstnaných mladých lidí.

Na 74. francouzsko-německé vrcholné schůzce v Paříži v listopadu 1999 se obě vlády dohodly na výměně zkušeností získaných v těchto programech. Francouzsko-německý výzkumný projekt, který prováděly BIBB a Středisko pro studium a výzkum kvalifikací (*Centre d'études et de recherches sur les qualifications – Céreq*), zkoumal, do jaké míry je vliv těchto národních programů posilován zapojováním příslušných struktur do sítí.

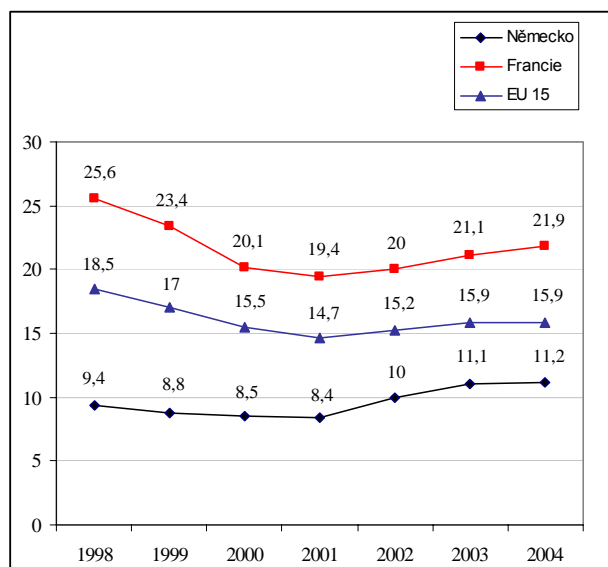
Analýza způsobů fungování, strategií a cílů ukázala, že v obou zemích měly sítě na místní a regionální úrovni stejné úkoly – odstranit nezaměstnanost mládeže opatřeními, která zvyšují kvalifikaci a poskytují profesní přípravu, společenskou podporu a přímým umístováním. Společným rysem v obou zemích je, že při boji s nezaměstnaností mládeže mají být státní instituce v popředí i na regionální úrovni. V Německu je to 181 bývalých úřadů práce zhruba se 600 pobočkami. Přibližně 65 % německých zprostředkovatelů práce je zapojeno v sítích usilujících o odstranění nezaměstnanosti mladých, které zahrnují společenské organizace, např. církve nebo charitativní organizace, i komory a jiné zainteresované instituce ze světa práce. Ve Francii je to hlavně 387 „*missions locales*“ s odpovídajícími sítěmi, které se vyskytují ve všech francouzských regionech.

Jeden z hlavních rozdílů mezi Německem a Francií spočívá ve fázi profesní přípravy. Rozdíly mezi duální a školní profesní přípravou znamenají, že v Ně-

mecku jsou mladí lidé obecně nejdříve umístěni do profesní přípravy, a do zaměstnání vstupují až po ukončení této přípravy. Proto se JUMP orientoval na profesní přípravu, kvalifikace a zaměstnání. Ve Francii jde naopak o přímé umístění do zaměstnání.

Důležitým faktorem přispívajícím k úspěchu sítí vytvářených v Německu běžně ve spojení s iniciativou jdoucí zezdola je jejich regionální charakter a zapojení průmyslu. To umožňuje zacílené reakce a kontakty, podporuje kontinuitu práce se známými lidmi a předvídatelnost a věrohodnost. V konečné instanci to vede k odstraňování byrokracie a tudíž k úsporám času a nákladů. Ve Francii je také regionální orientace sítí a jejich známost a věrohodnost mezi mladými lidmi významným faktorem přispívajícím k úspěchu. Na rozdíl od Německa, kde tyto sítě obecně nemají přístup ke státnímu financování, mají státem organizované „*missions locales*“ svůj vlastní rozpočet a lepší personální vybavení.

Nezaměstnanost (15-24letých) mladých lidí v EU 15, v Německu a ve Francii – v procentech

Oba modely zpočátku zaznamenaly velký úspěch. Výhodou německého řešení je, že jednotlivé sítě zahrnují řadu spolupracujících partnerů. Avšak daleko větší zapojení personálu s odpovídající interaktivní podporou – především pro znevýhodněné – mluví spíše pro francouzský model. Z dlouhodobější perspektivy byl

také francouzský model zpočátku úspěšný. Zatímco v Německu byla míra nezaměstnanosti mládeže do věku 24 let snížena o jedno procento; z 9,4 % (1998) na 8,4 % (2001), ve Francii byla za stejnou dobu snížena z 25,6 % na 19,4 %.

V důsledku slabého hospodářského vývoje a omezování programů v Německu a ve Francii začala nezaměstnanost mládeže od začátku 21. století znovu stoupat. V roce 2004 činila míra nezaměstnanosti mládeže 11,2 % v Německu a 21,9 % ve Francii.

Vztáhneme-li počet mladých nezaměstnaných k celkovému počtu mladých lidí ve věkové skupině 15-24 let, jsou rozdíly mezi oběma zeměmi daleko menší. Tento postup je doporučován při srovnávání školního odborného vzdělávání a duálního systému profesní přípravy. V německém duálním systému jsou učni počítáni mezi výdělečně činné, ve Francii však ne, protože většina mladých lidí se vzdělává ve školském systému. Při použití tohoto výpočtu činila v roce 2002

(novější data nejsou k dispozici) míra nezaměstnanosti mladých lidí ve Francii 7,3 % a v Německu 4,8 %.

Zkušenosti z programu JUMP a zjištění z výše uvedeného výzkumného projektu jsou začleněny do konceptu a návrhu programu *STARRegio*. To je nový program financovaný Spolkovým ministerstvem školství a výzkumu (*Bundesministerium für Bildung und Forschung – BMBF*), který má přinést strukturální zlepšení do profesní přípravy ve vybraných regionech. Program řídí BIBB a informace o něm jsou na webových stránkách programu.²

¹ viz *Zpravodaj*, 2000, č. 6, s. 7-8.

² <http://www.staregio.de/>

Pramen: Contribution of regional networks to dismantling youth unemployment – A Franco-German comparison. BIBB News, 2005, č. 2, s. 2-3.

Školství v Egyptě

V Egyptě žije podle posledních odhadů 77,5 miliónů obyvatel, z toho 33 % tvoří děti do 14 let. Míra gramotnosti je 57,7 %. Úředním jazykem je arabština, vzdělanější vrstvy mluví též anglicky či francouzsky.

Schéma vzdělávacího systému

4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
mateřská škola		základní škola						příprava na střední školu			střední škola všeobecně vzdělávací nebo odborná			vysoké školy dvou až šestileté					

Povinná školní docházka

Podle zákona č. 23/1999 trvá vzdělávání před vstupem na vysokou školu 12 let, od 6 do 18 let věku.

Střední všeobecné vzdělávání

Podle zákona č. 2/1994 má být vysvědčení o všeobecném středoškolském vzdělání získáno ve dvou stadiích: ve druhém ročníku střední školy a ve třetím ročníku střední školy. V každém stadiu skládají žáci jednu nebo dvě zkoušky. Ministerský dekret týkající se učebního plánu a směrnic pro zkoušky rozděluje vyučovací předměty druhého a třetího ročníku do tří skupin: povinné předměty, které musí absolvovat všichni žáci, předměty, které opravňují ke vstupu na vysokou školu, a volitelné předměty.

Střední odborné vzdělávání (průmyslové, zemědělské, ekonomické)

Studium má dvě úrovně:

- Příprava odborných pracovníků v tříletých odborných školách;

- Příprava odborných pracovníků s vyšší kvalifikací v pětiletých odborných školách.

Na konci třetího ročníku žáci skládají zkoušku. Úspěšní absolventi získají diplom z tříleté odborné školy, na kterém je uvedena jejich specializace. Na konci pátého ročníku pětileté odborné školy skládají žáci také zkoušku a dostávají diplom s uvedenou specializací.

Úkolem středoškolského vzdělávání je připravit žáky pro praktický život a některé z nich pro studium na vysoké škole.

Na vysoké školy mohou vstoupit žáci s vysvědčením o absolvování střední všeobecně vzdělávací školy, nebo ti, kdo absolvovali střední odbornou školu s vyznamenáním. Studium na vysoké škole trvá od dvou do šesti let podle druhu instituce.

Pramen: <http://www.ibe.unesco.org/>

Koučování pro učně

Koučování (coaching) zažívá boom. Metoda profesionálního poradenství, kterou dříve využívali převážně špičkoví manažeři, se nyní nabízí také ostatním zaměstnancům. Mezitím se našly školy a učební závody, kde se nechávají koučovat i žáci a učňové. Co to je vlastně koučování, čím se vyznačuje dobrý kouč a jak jedná v běžné praxi? Na tyto a další otázky odpovídá článek převzatý z německého časopisu *Berufsbildung*.

Koučování – pomoc k svépomoci

„Kouč“ je v základní významu kočí, jehož úlohou je řízení a opatrování koní. Od tohoto základního významu byl odvozen termín „kouč“ nebo „koučování“ a zaveden do jiných oborů. Nejdříve se profese kouče objevila ve sportu. Kouč využívá svých znalostí a dovedností při péči o tělesnou a duševní kondici sportovců. Koučové jsou považováni za garanty nejlepších možných výkonů svých svěřenců. Později se koučování přeneslo do hospodářského života. V obou oblastech se však jedná o výkon, zvyšování výkonu, motivaci a identifikaci koučovaného s daným úkolem. V tomto smyslu se koučování dá charakterizovat jako proces poradenství a péče soustředěný na jednotlivce. Obsažnou definici zveřejnil Hauser (1991):

„Koučování je proces individuálního poradenství, který má za cíl uvolnit u koučovaného pomocí vhodných intervencí percepční bloky a uvést do chodu procesy sebestrukturace, které koučovanému umožňují efektivněji využívat vlastních dovedností při řešení problémů a zvládnání pracovních požadavků“.

Koučování jako nástroj profesní přípravy se rozumí individuální poradenské rozhovory mezi mistry odborné výchovy a učni. Cílem je umožnit učni, aby mohl zlepšit své profesní jednání. Procesy koučování přispívají k tomu, že si učňové ujasní svoji profesní roli v podniku a zvýší svoji odbornou, sociální a metodickou kompetenci. Partneři v rozhovoru se soustřeďují na možnosti v budoucnosti, ne na chyby v minulosti.

„Nezřídka je kouč (trenér) ve sportu také partnerem koučovaného sportovce v osobním, velmi zvláštním vztahu, v němž je směsicí posluchače, zpovědníka a partnera v rozhovoru pro osobní záležitosti, pedagoga, rodičovské postavy a někdy také vzoru“ (Looss, 1997). V tomto popisu je obsaženo to, co by bylo žádoucí pro profesní přípravu: zcela zvláštní kvalita vztahu mezi mistrem odborné výchovy a učněm, která by vedla k tomu, aby byl učeň koučován s ohledem na svůj profesní a osobní vývoj.

Podněty pro procesy koučování

Následující situace jsou typické podněty pro procesy koučování v profesní přípravě:

- Vlastní skryté dotazování týkající se způsobů myšlení a chování ve spojení s úmyslem přípravu přerušit,
- určení individuální strategie učení tak, aby se optimalizoval proces samostatně řízeného učení,
- mentální příprava na prezentace, zkoušky tak, aby učeň v takových situacích jednal jistě,
- ujasnění profesních cílů tak, aby se učeň mohl po ukončení profesní přípravy rozhodovat mezi různými nabídkami pracovního místa,
- vyzkoušení vlastního chování v napětovém poli rozmanitých zájmů tak, aby se dosáhlo vyšší míry kompetence jednání a jistoty v jednání,
- zvládnutí konkrétních problémů v rámci projektu.

Poradenství se v jednotlivých případech věnuje specifické situaci učně a má na zřeteli jeho osobní předpoklady a aktuální podnikové rámcové podmínky. Žádoucí změny se definují společně s učněm. Proces koučování strukturuje mistr odborné výchovy.

Základní předpoklad

Hlavním základním předpokladem je, že „síla je v tom, kdo hledá radu“. To znamená, že každý učeň, který má problém, disponuje zdroji k jeho vyřešení. Tedy nejméně 50 % energie potřebné k vyřešení problému je v učňovi. Mistr jako kouč tento proces podporuje tím, že kladením otázek uvolňuje přístup k vlastním odpovědím. Učeň se rozhoduje, co je pro něho nejlepší. Neboli, jak se říká v Hamburku: „Kdo žije u moře, ten ví nejlépe, jak vysoká musí být hráz“.

Mistr odborné výchovy má v rámci poradenství funkci „porodní báby“: Sám o řešení nerozhoduje, jen mu pomáhá na svět.

Znaky procesu koučování

Proces koučování charakterizují tyto znaky:

- Koučování znamená pracovat na sobě, aniž by člověk bezpodmínečně musel. Koučování je dobrovolné a důvěrné. Povinné koučování je kontraproduktivní.
- Koučování je ze strany mistra odborné výchovy služba orientovaná na výsledek a cíl. Zúčastnění přitom definují cíl, kterého učeň může ve vymezené době dosáhnout.

- Při koučování stojí ve středu procesu profesní role a profesní osobnost učně. Mohou se také probírat soukromá témata, pokud ovlivňují běžný pracovní den. V mnoha případech jsou hranice mezi profesním a „životním“ poradcem plynulé.
- Jednání mistra jako kouče je kongruentní. To znamená, že jeho slova a chování tvoří jednotku. Ujistí-li například mistr učně, že na něj má čas a potom se během rozhovoru stále dívá na hodinky, nechová se jako správný kouč.
- Postup jednání mistra jako kouče je pro učně transparentní a vypočitatelný. Jinými slovy: Na začátku poradenství se mezi zúčastněnými dohodne, co se má stát. K ujasnění přispívají například otázky: „Jaká máš naléhavá přání?“ a „Jaký výsledek by byl pro tebe dobrý?“. Na tomto základě probíhá koučování.

Cílem všech intervencí je, jak již bylo řečeno, „pomoc k svépomoci“ takovým způsobem, že učeň mistra jako kouče na konci společné cesty již nepotřebuje. Navzdory jistě žádoucí sympatii a exkluzivitě při vzájemném styku nestojí v centru dění žádná „domácká mentalita“. V procesu koučování nejde o to být milován, nýbrž být akceptován. Pro kouče by nebyla příznivá výchozí základna, kdyby tuto činnost spojoval s tajným přáním, aby se tímto stal „oblíbeným“. Nutně by se pak vyhýbal situacím, v nichž by přiměřeným prostředkem byla „konfrontace“, protože by měl vědomě nebo podvědomě strach z odmítavého postoje učně.

Role a samozřejmost kouče

Mistři odborné výchovy jsou odborně kompetentní. Kouč potřebuje více. Obrazně formulováno: Fotbalový trenér nemusí střílet žádné branky. Musí se starat o to, aby je stříleli druzí. To však předpokládá určitý zásadní postoj, se kterým se mistr setkává v poradenském rozhovoru s učněm. „Dobrý“ kouč své znalosti zadržuje, když jde o to, aby učně přiměl k vlastnímu myšlení a jednání a k větší samostatnosti. Virginie Satirová, zakladatelka systémové rodinné terapie, vyjádřila toto krédo: „Příliš málo pomoci je krádež. Příliš mnoho pomoci je vražda.“ V důsledku toho mistr jako kouč poskytuje podněty pouze tam, kde chybí kompetence, zkušenost, znalost a možnosti. Kouč se definuje jako metodický specialista, ne jako obsahový expert. Je zodpovědný za utváření procesu, ne za obsah výsledku.

Dobří koučové se vyznamenávají svými otázkami, ne svými odpověďmi.

Odhalovat a podporovat potenciál

Odhalení a podporu individuálního potenciálu umožňuje mistr jako kouč tím, že si učeň samostatně stano-

vuje cíle a také jich dosahuje. Mistr přitom zůstává v pozadí. Protože ví o individualitě učně, jeho hlavní zásada zní: „Se všemi učni se má jednat stejně, a sice individuálně rozdílně“.

Proto také neuděluje žádné rady, jak má učeň v určitých situacích jednat. Učeň pozná, co se má udělat, spíše z koučových otázek. Tak učeň vycítí, že může proces aktivně utvářet a že za své jednání nese odpovědnost. Když na konci koučovaného procesu učeň svá vlastní řešení realizuje na sto procent, místo brilantních podnětů poradce jen z padesáti procent, získalo se hodně. Další přednost: Samostatně nalezená řešení se přijímají bezvýhradně.

„Problémy jsou našimi přáteli“

V každém problému spočívá šance, že jeho aktivním zvládnutím člověk o kus povyroste. Problémy jsou pro člověka. Kladný vliv problémů „dokazuje“ slovní hříčka: jde o *pro*-blém, nikoliv *anti*-blém“. V některých terapeutických postupech se dokonce vychází z toho, že problém přichází vždy v pravý čas. To znamená, že se vznikem problému ten, kdo hledá radu, disponuje latentní dovedností problém řešit. Poselství problému zní: Je čas o kus povyrůst.

À propos „terapeutický postup“: Uvnitř procesů koučování se nacházejí koncepty, které se inspirovaly terapeutickými metodami. Zatímco však v rámci psychoterapie má být „patologické“ převedeno na „zdravé“, koučování podporuje člověka v tom, aby dále rozvíjel svoji (profesní) osobnost a dosáhl nejlepších osobních výsledků.

Impuls z vnějšku

Kouč moderuje proces řešení problémů. Dává impulsy, podporuje reflektování, koriguje, aniž by předkládal řešení. Energie pro řešení problémů se uvolňuje ovládnutím pocitů a ujasňováním sociálních vztahů.

Kouč vnímá z ptačí perspektivy věci, které učeň obvykle nevidí. Kdo byl jednou na vyprodaném fotbalovém zápase, zažil, že na stadionu bylo přítomno nejen 60 000 diváků, nýbrž také přinejmenším 55 000 „fotbalových trenérů“, kteří všichni viděli, jak to fotbalisté mohli zahrát lépe. To je velká přednost ptačí perspektivy. Nestranná osoba zpravidla chápe věci mnohem rychleji, než zúčastněný, kterému chybí odstup. Pro zajištění takové neutrality by si učeň měl sám vyhledat důvěryhodného mistra, kterého poznal na své dosavadní cestě profesní přípravou, ale který již není zapojen do učňova současného vzdělávacího procesu. Oslovený mistr by měl na tento aspekt upozornit, pokud podmínku nezúčastněnosti nesplňuje.

Kouč přispívá k tomu, že si člověk hledající radu může rozšířit obzor. Dodává odvalu k vykročení po

nových cestách a společně s koučovaným zajišťuje udržitelnost úspěchu. Dobrý kouč chce učni poskytnout to nejlepší pro jeho osobní i odborný růst. Nevede žádné diskuse o slabých stránkách. Neboť pomůže-li někdo někomu jenom odstranit slabé stránky, udělá z něj pouze méně slabého člověka. Na konci úspěšného procesu koučování však stojí větší (životní) kvalita, rozšířené potenciály a nové perspektivy.

Sedm „smrtných hříchů“, které lze při koučování spáchat

1. Neexistuje žádná (jasná) dohoda

Základním principem profesionálního poradenství je práce s dohodami. Dohodami jsou zpravidla ústní ujednání. Uzavřou se na začátku poradenství a vytvářejí nosnou základnu pro společný postup. Žádné nebo nejasné dohody u poradce vyvolávají s rostoucí délkou procesu koučování stále silnější „bolesti břicha“, protože mu není jasné, v čem jeho pověření spočívá. Tato nejasnost se projeví v matných intervencích. Na straně koučovaného se postupně vyvine pocit frustrace, protože intuitivně cítí, že se mu nedostává toho, co od koučování očekával.

2. Špatný výběr místa

Mnohokrát vede k neúspěchu neuvážená volba místa pro poradenství. Je jasné, že velkoprostorový úřad není vhodný pro koučování, zejména když jde o osobní témata. Také v prostoru, kde je rozhovor mezi čtyřma očima možný, by měla být zajištěna nerušenost.

3. Špatná definice problému

Ukvapená definice problému s sebou nese ukvapené strategie řešení. Cílem však je najít místo rychlých řešení vhodná řešení. Přesnou definicí problému se často může dospět ke způsobu řešení, podaří-li se odstranit počáteční zmatek.

4. Nerespektování pravidla padesát ku padesáti (*fifty fifty*)

Pravidlo 50:50 stanovuje, že nejméně 50 procent energie k řešení problému spočívá v učňovi. Dodržování tohoto pravidla zajišťuje v poradenské práci vyváženou

rovnováhu. Přišel-li učeň za koučem se svým (učebním) problémem a posléze odchází s velkou úlevou, zatímco kouč se v noci převaluje v posteli a nemůže usnout, pak zcela jistě vzal kouč na sebe více než 50 procent zodpovědnosti. Renomovaný poradce Wolfgang Loss označuje koučování, při kterém se koučování jen emocionálně zotavují a pak to zůstane bez následků, za „emocionální bordel“ (*Emotions-Bordell*). Proto by si poradci měli dávat pozor, aby nebyli zatlačeni do kompenzační funkce.

5. Hotové recepty místo řešení šitých na míru

Koučování není žádné „dám ti recept z prezentace“. Avšak existuje nebezpečí, že se necháte unést, a skončíte u pověstného „tlachání o pilulkách při kávě“. Podle devizy: „Máte problém? Vyzkoušejte tyto tablety, které u mě zabraly fantastickým způsobem.“ Kouč ale není žádný automat na řešení, ze kterého po stisku tlačítka vypadnou recepty na patent za tři eura. Obrazně řečeno: Kouč nerozdává ryby, nýbrž učí, jak se ryby loví. Za předpokladu, že koučovaný uvedl „rybolov“ jako svůj cíl.

6. Uzavřené otázky místo otevřených

Uzavřené otázky vyzývají k oblíbené hře „Ano-ale“. Například mistr stále nabízí nějaká řešení problémů, která učeň odmítavě komentuje slovy „ano, ale“. Mistrovi tím dokazuje, že jeho řešení nejsou k ničemu. Naproti tomu otevřené otázky stimulují ke společnému zamyšlení.

7. Řeč místo jednání

Poslední chyba, která se nemá podceňovat, spočívá v tom, že zúčastnění na konci rozhovoru neudělají žádnou bilanci, což vede k tomu, že proces uvízne na komunikativní úrovni. Ironicky formulováno: „Fajn, že jsme si o tom popovídali.“ Proto je důležité, aby se stanovily další konkrétní kroky a zodpovědnost za jejich uskutečnění.

Pramen: Coaching. Ein professionelles Beratungsangebot für Auszubildende. Berufsbildung, 2004, č. 90, s. 3-5.

Nanotechnologie

V červenci letošního roku se uskuteční mezinárodní seminář s názvem **Objevující se technologie: nové potřeby kvalifikací v oblasti nanotechnologie** (*Emerging technologies: new skill needs in the field of nanotechnology*).

Seminář pořádají společně tyto instituce: Cedefop/Skillsnet), Ústav ekonomiky práce a organizace

(*Fraunhofer-Institut für Arbeitswirtschaft und Organisation*) a Spolkové ministerstvo školství a výzkumu (*Bundesministerium für Bildung und Forschung*) ve Stuttgartu (Fraunhofer IAO, Nobelstr. 12), 11. – 12. července 2005.

Pramen: <http://www.trainingvillage.gr>

Včasné rozpoznávání kvalifikací v Dánsku, Norsku a ve Švédsku

Projekt nazvaný „Potřeba kvalifikací v zemích OECD“ ve Vědeckém centru v Berlíně (WZB) rozšířil mezinárodní srovnávání systémů včasného rozpoznávání a prognóz kvalifikací o Dánsko, Norsko a Švédsko.

Dánsko

Dánský Úřad trhu práce (*Arbejdsmarkedsstyrelsen* – AMS) provádí čtvrtletně průzkumy v podnicích a výsledky zveřejňuje ve zprávě o trhu práce. V té se uvádějí údaje o zaměstnanosti v 21 odvětvích a krátkodobé prognózy vývoje zaměstnanosti pro třetí čtvrtletí, které následuje po zveřejnění. Zvýšení zaměstnanosti se očekává ve většině ze 14 regionů u služeb pro podniky, ve stavebnictví, v obchodě a v ropném a chemickém průmyslu, pokles se očekává ve veřejné správě, zemědělství, hornictví, rybářství a v sociálním zabezpečení. Ve veřejném sektoru se v budoucnu projeví úzký profil nejvíce u zdravotních sester, lékařů, zdravotnických asistentů, sociálních pracovníků a vychovatelů dětí předškolního věku.

Střednědobé a dlouhodobé prognózy vypracovává ministerstvo školství a Ústav pro regionální studie (*Amternes og kommunernes forskningsinstitut* – AKF). Prognóza AKF se opírá o model, který obsahuje poptávku po práci podle stupně vzdělání a sektorů a vývoj pracovní nabídky. Prognostické období trvá až 14 let, výsledky se skládají z prognózované míry nezaměstnanosti podle stupně vzdělání a sektorů. Tato hodnota je nejnižší u povolání ve zdravotnictví: -7,3 % u nejvyššího stupně vzdělání (např. odborní lékaři), -3,7 % u druhého nejvyššího stupně (asistenční lékaři). Naopak nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti se očekávají v oblasti středních kvalifikací (10-12 let školní docházky nebo až 3 roky profesní přípravy), u grafických oborů (9,3 %) a u osob bez profesní přípravy (7,7 %).

Norsko

Také norský úřad trhu práce vytváří na základě čtvrtletních a ročních průzkumů v podnicích krátkodobé prognózy vývoje zaměstnanosti v důležitých oblastech činností. V Norsku je velký nedostatek řidičů (2100 osob), kuchařů (1500), malířů pokojů (1300) a svářečů (1000). Míra úzkého profilu u určitých činností se udává ve formě „faktoru rigidity“, který vykazuje zvláště vysoké hodnoty u zahradníků a malířů pokojů.

Střednědobé a dlouhodobé prognózy zpracovává Ústřední statistický úřad (*Statistik sentralbyrå* – SSB). Používá se prognostický model pro všeobecný trh práce a dva specifické modely pro sektory školství a zdravot-

nictví. Prognostické období pro tyto dva sektory je 18 let a výsledné hodnoty jsou zpracovány do tří scénářů (velká, střední a malá pracovní nabídka). V období do roku 2020 se očekává největší převis v poptávce v sektoru zdravotnictví (zdravotní sestry, zubní lékaři, ergoterapeuti) a největší nadměrná nabídka v oblastech výchovy dětí a sociální pedagogiky.

Švédsko

Ve Švédsku provádí jak krátkodobé, tak i střednědobé a dlouhodobé prognózy Úřad trhu práce (*Arbetsmarknadsstyrelsen* – AMS) a Ústřední statistický úřad (*Statistiska centralbyrån* – SCB). Pro krátkodobé prognózy se shromažďují údaje z podnikových průzkumů a zveřejňují se zpracované v pololetních zprávách. Hodnotí se informace o veřejných službách, problémech se získáváním zaměstnanců, požadavcích na kvalifikace a o nerovnováze na trhu práce, a zveřejňují se prognózy vývoje zaměstnanosti v jednoletém a tříletém horizontu asi ve 20 oblastech činností. Nejpozitivnější vyhlídky v zaměstnanosti mají inženýři, zdravotní sestry, stavební profese a výrobní řemesla, nejhorší vyhlídky mají pracovníci v gastronomii a učitelé švédštiny.

U střednědobých a dlouhodobých prognóz se SCB soustřeďuje na vývoj nabídky a poptávky ve vztahu k úrovni vzdělání. Ústřední výslednou proměnnou je předpokládaná situace na trhu práce ve vztahu k činnostem s odpovídajícími odbornými kvalifikacemi. Model SCB informuje o situaci na trhu práce do roku 2008. Největší potřeba pracovníků se očekává v pečovatelské (42 500 osob) a v péči o pacienty (24 300). Nejhorší prognózy se týkají osob, které absolvovaly 10-12letou školní docházku či nanejvýš 3letou profesní přípravu.

Závěry

Výsledky prognóz potřeb kvalifikací ve Skandinávii ukazují, že také v budoucnu bude velká potřeba odborných pracovníků ve zdravotnictví, zčásti ve veřejném sektoru a u určitých činností. Do krátkodobého prognózování se zapojují i sociální partneři. Realizace opatření pro vyplňování mezer v kvalifikacích a úzkých profilů na trhu práce by měla probíhat úspěšně.

Pramen: Mytzeck, Ralf: Qualifikationsfrüherkennung in skandinavischen Ländern. Newsletter FreQueNz, 2004, s. 11-12.

Co nového v časopisech

Vocational training	
<p>Greinert, Wolf-Dietrich</p> <p>European vocational training 'systems' – some thoughts on the theoretical context of their historical development. [<i>Evropské „systémy“ profesní přípravy – některé myšlenky o teoretickém kontextu jejich historického vývoje.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 18-25, lit. 11.</p> <p>Článek je založen na analýze historického vývoje od průmyslové revoluce do konce 20. století. Identifikuje tři hlavní druhy systémů odborného vzdělávání a přípravy (OVP): model liberální tržní ekonomiky v Británii, státem řízený byrokratický model ve Francii a duální podnikový systém v Německu.</p>	<p>Reinisch, Holger – Frommberger, Dietmar</p> <p>Between school and company. Features of the historical development of vocational education and training in the Netherlands and Germany in a comparative perspective. [<i>Mezi školou a podnikem. Charakteristika historického vývoje odborného vzdělávání a přípravy v Nizozemsku a v Německu ze srovnávacího hlediska.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 26-31, lit. 17.</p> <p>Dosud byla věnována malá pozornost otázce, proč se odborné vzdělávání vyvíjí odlišně v zemích, které mají podobné hospodářské a sociální podmínky. Autoři srovnávají vývoj OVP v Nizozemsku a v Německu a docházejí k názoru, že různé systémy OVP vyplynuly z odlišných faktorů národní kultury a způsobů pojmání pedagogických a sociálních otázek.</p>
<p>Heikkinen, Anja</p> <p>Models, paradigms or cultures of vocational education. [<i>Modely, paradigmata a kultura odborného vzdělávání.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 32-44, lit. 74.</p> <p>Článek zkoumá historii OVP ve Finsku, v severských zemích a v Německu na příkladu dalšího vzdělávání. Zdůrazňuje nutnost výzkumu faktorů, které ovlivňují vývoj jednotlivých systémů OVP, a význam studia historických období, v nichž bylo OVP konfrontováno s jinými formami vzdělávání.</p>	<p>Petrini, Francesco</p> <p>The common vocational training policy in the EEC from 1961 to 1972. [<i>Společná politika profesní přípravy v EHS od roku 1961 do roku 1972.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 45-54, lit. 4.</p> <p>Článek 128 Římské smlouvy jasně uvádí, že je třeba vytvořit společnou politiku profesní přípravy. Tato společná politika však dosud nebyla realizována. Příčinou je mimo jiné odpor Německa a Francie, zemí s rozvinutými systémy OVP, a také opatrný postoj Evropské unie.</p>
<p>Varsori, Antonio</p> <p>Vocational education and training in European social policy from its origins to Cedefop. [<i>Odborné vzdělávání a příprava v evropské sociální politice od jejich počátků až k Cedefop.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 63-76, lit. 70.</p> <p>Článek je založen na množství archivních dokumentů. (Převážnou část použité literatury tvoří výroční zprávy Cedefop a zápisy ze schůzí jeho řídicího výboru.) Zabývá se vývojem OVP od konce 2. světové války, založením Cedefop v roce 1975 a jeho fungováním v Berlíně, poté přestěhováním do řecké Soluně v roce 1994 a problémy, které toto stěhování přineslo.</p>	<p>Saunier, Georges</p> <p>The place of vocational training in François Mitterrand's idea of a European social space (1981-1984). [<i>Místo profesní přípravy v představě Françoise Mitterranda o evropském sociálním prostoru.</i>]</p> <p>Vocational training, 2004, č. 32, s. 77-83, lit. 14.</p> <p>Podstatou konceptu „evropského sociálního prostoru“ byla současně provedená reflexe pro ekonomické činnosti (tj. zvýšení schodků veřejných rozpočtů) a pokus prosadit zkrácení pracovní doby v tehdejších deseti zemích Evropského společenství. Ve stejném období se stala profesní příprava, zejména pro mladé lidi, francouzskou prioritou v evropské sociální politice.</p>
Berufsbildung	
<p>Romer, Claudia</p> <p>Schulentwicklungsprozessen anstoßen. Qualität in der Berufsschule. [<i>Podnítit procesy rozvoje škol. Vývoj kvality v profesní škole.</i>]</p> <p>Berufsbildung, 2005, č. 91/92, s. 7-10, 2 obr., lit. 3.</p> <p>Sebehodnocení škol. Model Evropské nadace pro management kvality (<i>European Foundation for Quality Management – EFQM</i>). Trvale udržitelný rozvoj zevnitř nebo zvenku? Zájmy vedení školy. Změna struktury školy.</p>	<p>Brehmer, Stefan</p> <p>Sozialpädagogische Beratung und Begleitung: Möglichkeiten und Grenzen in der Aus- Weiterbildung. [<i>Sociálně pedagogické poradenství a vedení: možnosti a hranice ve vzdělávání a dalším vzdělávání.</i>]</p> <p>Berufsbildung, 2005, č. 91/92, s. 66-67.</p> <p>Důvody pro využívání poradenství. Vytvoření více- stupňového plánu pro žáky a učně hledající radu. Hranice mezi poradenstvím a vedením. Základní typy žáků hledajících radu. Nové perspektivy přinášené sociálně pedagogickým poradenstvím.</p>

Budoucí perspektivy profesní přípravy

Komise Spolku a zemí pro plánování vzdělávání a podporu výzkumu (Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung – BLK) se zabývala budoucími perspektivami duálního systému v Německu. Ve své zprávě o „Aktuálních oblastech jednání k optimalizaci systému odborného vzdělávání“¹ vyzývá k tomu, aby se všem absolventům všeobecně vzdělávacích škol otevřely perspektivy profesní přípravy, která by vedla k cíli časově hospodárným způsobem. Podnětem ke zprávě je iniciativa spolkové vlády týkající se novely Zákona o odborném vzdělávání, která reaguje na kvantitativní pokles žáků v duálním systému.

Ústředním požadavkem zprávy je zlepšení dostupnosti uvnitř systémů mezi klasickým duálním vzděláním a nabídkami vzdělávání na školách s celodenním vyučováním. Další vývoj zákona o odborném vzdělávání proto musí počítat s vytvořením vyvážené sítě vzdělávání na školách s celodenním vyučováním poskytujících profesní přípravu a v duálním systému. Uskutečnění odpovídajících opatření však nemá vyvolat změnu systému, která by vedla k nahrazení duálního systému jako jádra profesní přípravy v Německu, nýbrž má probíhat subsidiárně, být otevřeno zpětné vazbě a spolu s dalšími opatřeními posilovat duální systém.

Důraz je kladen hlavně na tyto body:

- Studijní běhy profesní přípravy poskytované ve škole by měly být uznány jako rovnocenná organizační forma profesní přípravy.
- Duální studijní běhy a studijní běhy na školách s celodenním vyučováním by se měly spojit.

- Je potřeba posílit dostupnost uvnitř dílčích systémů profesní přípravy.
- Absolventi přípravy na vzdělávání a předprofesní přípravy musejí mít možnost pokračovat ve studijních oborech s profesní kvalifikací.
- Absolventi odborných škol s celodenním vyučováním, které poskytují profesní kvalifikaci, musejí získat přístup na trh práce.
- Je třeba podporovat rozšiřování odborných škol s celodenním vyučováním.

---

¹ Znění zprávy viz

http://www.blk-bonn.de/papers/bericht_opt_berufl_bild.pdf

Pramen:

Zukunftsperspektiven der beruflichen Bildung. Wirtschaft und Berufserziehung, 2004, č.12, s. 4

Nové knihy v knihovně

Koncept činnosti Národního ústavu odborného vzdělávání. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2005. 11 s. Sg. 25466

Organizační řád Národního ústavu odborného vzdělávání. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2005. 20 s. Sg. 25467

Odborné vzdělávání v České republice. Přehledová zpráva. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2005. 74 s. (ReferNet) Sg. 25479

Kompendium projektů 2003 – 2004. Program Leonardo da Vinci Česká republika. Praha, Národní vzdělávací fond 2005. 173 s. ISBN 80-86728-21-8 Sg. 25645

Pečeť kvality. Program Leonardo da Vinci Česká republika. Zpráva o hodnocení kvality projektů mobility 2002 a o Evropské ceně kvality. Praha, Národní vzdělávací fond 2005. 41 s. ISBN 80-86728-22-6 Sg. 25646

Nolč, Jiří a kol.: **Evropská ústava s úvodním slovem.** Smlouva o Ústavě pro Evropu, protokoly a přílohy I a II, prohlášení a závěrečný akt. Brno, CP Books 2005. 323 s. ISBN 80-251-0593-8 Sg. 25648

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. 3., oprav. vyd. Praha, Academia 2005. 647 s. ISBN 80-200-1080-7 Sg. 25649
internet,-u m komunikační médium založené na globální počítačové síti: vyhledávat informace na i-u; Internet,-u m vlastní jm. Celosvětová informační a komunikační síť.

Friedl, Arnošt: **Školské zákony** (školský zákon, zákon o pedagogických pracovnících, zákon o výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy). Zpracovány prováděcí předpisy - komentář - seznam platných předpisů MŠMT, souvisejících předpisů ČR a EU. Stav k 1. 5. 2005. Praha, Eurounion 2005. 701 s. ISBN 80-7317-043-4 Sg. 25651

Cílek, Václav: **Makom. Kniha míst.** 1. vyd. Praha, Dokořán 2004. 267 s. ISBN 80-86569-91-8 Sg. 25656

Příští společnost tady ještě nemáme, ale některé její rysy se již objevují. Patří mezi ně propojování nesouvisejících oborů, vtažování univerzit do světa ekonomických a sociálních vztahů, dále pak experimentování s novými formami organizací, aliancí a partnerství. Stále panuje kult „mladých a nadějných“, kteří jsou levní, moderní a mají energii. Jenže jejich platy rostou rychleji, takže po několika letech jsou mzdové náklady stejné, a navíc některá zkušenost je nepřenositelná, takže jsou jako konzultanti opět najímáni lidé posláni do předčasného důchodu.

Sternberg, Robert J.: **Kognitivní psychologie.** Z amerického originálu přeložil František Koukolík. 1. vyd. Praha, Portál 2002. 636 s. ISBN 80-7178-376-5 Sg. 25657

Kognitivní psychologové studují, jak lidé vnímají, učí se, pamatují si a myslí. I když je kognitivní psychologie samostatný obor, souvisí s mnoha dalšími, především s neurovědou, informatikou, lingvistikou, antropologií a filozofií... Má také vztah k dalším disciplínám psychologie, jako je psychobiologie, vývojová psychologie, sociální psychologie a klinická psychologie.

Joly, Nicolas: **Víno z nebe na zem. Biodynamika ve vinařství.** Pardubice, Filip Trend 2004. 182 s. (Vinotéka) ISBN 80-86282-43-0 Sg. 25659

Existují i jiné prostředky, než přeslička, která obsahuje pro přirozené potírání houbových nemocí oxid křemičitý. Můžeme použít některé pyskaté rostliny jako levandule, která má silné pouto s teplem, nebo rozmarýn. Šalvěj je bezpochyby nejvíce „listová“ z pyskatých rostlin a tedy nejlépe adaptovaná na révu. Předkové sázeli šalvěj do řádků s vinnou révou.

Petersen, A. Willi – Wehmeyer, Carsten: **ICT practitioner skills and training solutions at sub-degree and vocational level in Europe. Guidelines for ICT training and curriculum development.** [Kvalifikace pracovníků v IKT a řešení v podobě profesní přípravy na nižší než vysokoškolské úrovni v Evropě. Vodítka pro profesní přípravu v IKT a pro vývoj kurikula.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2004. 141 s. (Cedefop Panorama series. Sv. 94) ISBN 92-896-0304-6 Sg. 25660

Petersen, A. Willi – Revill, Peter – Ward, Tony – Wehmeyer, Carsten: **ICT and e-business skills and training in Europe.** Toward a comprehensive European e-skills reference framework. Final synthesis report. [IKT, kvalifikace pro elektronické obchodování a profesní příprava v Evropě. K jednotnému evropskému referenčnímu rámci elektronických kvalifikací. Závěrečná syntetická zpráva.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 138 s. (Cedefop Panorama series ; Sv. 93) ISBN 92-896-0303-8 Sg. 25661

Noesen, Jos: **Vocational education and training in Luxembourg.** Short description. [Odborné vzdělávání a příprava v Lucembursku. Stručný popis.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 70 s. (Cedefop Panorama series. Sv. 108) ISBN 92-896-0382-8 Sg. 25662

Noesen, Jos: **La formation et l'enseignement professionnels au Luxembourg.** Une brève description. Luxembourg, Office des publications officielles des Communautés européennes 2005. 73 s. ISBN 92-896-0383-6 Sg. 25663

Improving lifelong guidance policies and systems. Using common European reference tools. [Zlepšování politiky a systémů celoživotního poradenství. Používání společných evropských referenčních nástrojů.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2005. 35 s. ISBN 92-896-0402-6 Sg. 25665

Franke, Guido: **Facetten der Kompetenzentwicklung.** [Fasety vývoje kompetencí.] Bielefeld, Bertelsmann 2005. 200 s. -- (Schriftenreihe des Bundesinstituts für Berufsbildung) ISBN 3-7639-1053-0 Sg. 25664

Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05. National Trends in the Bologna Process. [Zaměření na struktury vysokoškolského vzdělávání v Evropě 2004/05. Národní trendy v Boloňském procesu.] Brussels, Eurydice 2005. 234 s. ISBN 92-894-9256-2 Sg. 25666

Důkladně a názorně zpracovaná publikace zahrnuje kromě zemí EU také tyto země: Andorra, Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Švýcarsko, Srbsko a Černá hora, Chorvatsko, Island, Lichtenštejnsko, Makedonie, Norsko, Rumunsko, Rusko, Turecko, Vatikán. (Země jsou seřazeny podle mezinárodně platných dvoumístných kódů – viz příloha Zpravodaje 1/2004.)

Průcha, Jan: **Česko-anglický pedagogický slovník.** 1. vyd. Praha, ARSCI 2005. 138 s. ISBN 80-86078-50-2 Sg. 25667

střední vzdělání (nový termín v Zákonu o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb.) upper secondary education (zcela nadbytečný termín „střední vzdělání“ nemá odpovídající anglický ekvivalent, v souladu s ISCED 1997 nutno použít termín upper secondary education)

střeđoškolské vzdělávání (vá)ní upper secondary education

Znovuobjevené knihy

Vasari, Giorgio: **Životy nejvýznačnějších malířů, sochařů a architektů I a 2.** 1. vyd. Praha, Odeon 1976. 476, 390 s.

Giorgio Vasari žil v letech 1511-1574. Životopisy vyšly poprvé s názvem *Le Opere di Giorgio Vasari, con nuove annotazioni e commenti di Caetano Milanese* v roce 1550. Sg. 22689

Jak jsme již viděli, pouštěl se Leonardo ve svém zájmu o umění do řady věcí, ale žádnou nedokončil, protože se mu zdálo, že ruka nemůže dosáhnout té umělecké dokonalosti, jakou měl na mysli: dospíval totiž v duchu k tak důmyslným, podivuhodným a složitým představám, že by je nedokázaly vytvořit ani sebevčetnější ruce. A přitom měl tolik zájmů, že se při uvažování o přírodě věnoval i studiu vlastností rostlin a pozorování pohybu nebe, běhu měsíce a chodu slunce.

Zajímavé internetové adresy

Portál Xplora byl otevřen 9. června 2005 jako nová brána do přírodovědného vzdělávání. Je zdrojem informací pro základní a středoškolské vzdělávání a zaměřuje se na učitele, žáky, přírodovědce a další odborníky zapojené v přírodovědném vzdělávání. Vytváření portálu Xplora je financováno z akce Věda a společnost, která je součástí 6. rámcového programu EU pro výzkum a vývoj.

Cílem portálu Xplora je udělat přírodovědné vzdělávání zajímavější pro děti a mládež.

Součástí portálu je:

- Megalab – dává nahlédnout do inovativních metod a projektů vědy v praxi
- Databáze digitálních vzdělávacích pramenů
- Virtuální události – onlinové expertní diskuse pro školy
- Novinky z přírodovědného vzdělávání, informace, tipy a nápady pro vyučování, simulace a vědecké aktivity atd. <http://www.xplora.org/>

PENCIL – stálé evropské zdrojové středisko pro informální učení (*Permanent European Resource Centre for Informal Learning*). Tento projekt rozvíjený v rámci portálu Xplora je jedinečný v tom, že přivádí dohromady odborníky na formální i informální vyučovací metody v přírodovědném vzdělávání a vede je k rozvíjení inovativních přístupů a materiálů, které zvyšují zájem, znalosti a motivaci žáků.

Pencil zahrnuje více než 10 vědeckých institucí a je součástí širšího rámce

Nucleus, který tvoří skupina projektů v přírodovědném vzdělávání, do nichž jsou zapojeny hlavní evropské výzkumné laboratoře, např. CERN a Evropská vesmírná agentura (ESA). www.xplora.org/pencil

Výzkumní pracovníci v Evropě (*Researchers in Europe – RIE*) – nová iniciativa

EU na podporu pracovníků ve výzkumu a jejich práce byla zahájena 8. června. Cílem kampaně je posílit povědomí o možnostech profesní dráhy ve vědě a výzkumu. Od června do listopadu 2005 se bude konat řada akcí zaměřených na lepší informovanost veřejnosti o klíčové roli výzkumných pracovníků v naší společnosti a na získávání mladých lidí pro kariéru v oblasti vědy a výzkumu. Na příslušné webové stránce se můžete dočíst toto (volně přeložené) ponaučení: *Jestli si myslíte, že výzkumní pracovníci chodí v bílých pláštích kolem Bunsenových kahanů, jste na omylu. Jsou jako všichni ostatní, mají různý původ, rozličné zájmy a celé spektrum nadějí a snů. Mají však společnou vášně pro výzkum a o tu by se s vámi chtěli podělit.* Například na webové stránce: http://europa.eu.int/comm/research/researchersineurope/index_en.htm

Google Scholar umožňuje vyhledávat speciálně vědeckou literaturu, včetně prací, které prošly *peer review* (*peer-reviewed papers*), diplomových prací, knih, předběžných tisků, abstraktů a technických zpráv ze všech oblastí výzkumu. <http://scholar.google.com>

PISTA '05 je název 3. mezinárodní konference o politice a informačních systémech: technologie a aplikace, která se bude konat 14. – 17. července 2005 v Orlandu na Floridě. Bližší podrobnosti najdete na webové stránce <http://www.confinf.org/Pista05/>

Zkratky a akronyma z oblasti odborného vzdělávání, přípravy a trhu práce (průběžně aktualizovaný slovník) najdete nyní snadněji na <http://www.nuov.cz>, roletka „publikace a periodika“.